

**„EDINOST“**

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

**„Edinost“ stane:**

za vsa leta gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.  
za pol leta „ 3.—; „ 4.50  
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25  
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.  
Na naročbo brez priložene naročnine se upravnštvo ne ozira.

# EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 28. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglaš in oznanila se račune po 7 nov. vrstica v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.  
Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravnštvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinost je moč.

## Vabilo na naročbo.

Ker je iztekel prvi četrt XIV. tečaja našega lista. Vabimo zato naše gg. naročnike, da svojo naročbo o pravem času obnovijo, da ne nastanejo neredi v pošiljanju lista.

Opozarjamo ob enem gg. naročnike, kateri svoj dolg doslej niso še poravnali, da svojo dolžnost čim prej storijo, kajti brez gmotnih sredstev ni napredka.

**Cena listu je:**

za vsa leta . . . . gl. 6.—  
za pol leta . . . . gl. 3.—  
za četrt leta . . . . gl. 1.50

Na naročbo brez priložene naročnine se upravnštvo ne ozira.

**Upravnštvo „Edinosti“.**

## Glavna argumenta naših nasprotnikov.

Nedavno vršila se je živahna polemika med isterskimi italijanskimi listi z jedne in našim „Diritto“ z druge strani.

Italijanski listi navajali so številke — seveda tako sestavljene, kakor je ravno ugajalo njihovem namenu — in razne druge podatke, hoteč tako dokazati, da so Italijani imovitnejši in inteligentnejši del prebivalstva Istre, v sled česar da jim po vsej pravici pristoji nadvlada v deželi.

Rokovice in žep sta jim zatorej jedina argumenta v prilog njih, prav gotovo ne dobre stvari. V toliko so se pa gospoda vender-le spametovali, da so tisto nesrečno fikcijo o italijanskej večini lepo stran pōta pustili, ne dotaknivi se je. Jeden teh listov je celo izrečno priznal, da je večina v Istri slovanska. Faktum ta moramo vsekako s posebnim zanimanjem zapisati v knjigo naših političnih bojov, da ga bomo mogli takoj predstaviti, ako bi se komu kedaj še zljubilo, pogrevati staro laž, da

o stanovniki naše pokrajine po svojej večini Italijani.

Obrnimo se do prvega argumenta nasprotnikov naših: do hvalisane „inteligencije“, namišljenega dušnega nadvladanja, „avite culture“! Da označimo to „culturo“, rabili smo izraz „rokovice“, — hoteč s tem povedati, da je ves italijanski sijaj zunanji nališp brez prave vsebine, namreč lupina brez zdravega jedra. V nekem dopisu „Edinosti“ smo se uže dotaknili tega predmeta, trdeč, da naš slovenski prostak visoko nadkriljuje istersko-italijanskega glede razsodnosti, prirojene mu inteligencije in intelekta. Dokaz temu je, da priprosto ljudstvo naše čita, da! primerno mnogo čita, italijansko pa — nič. In tu nam ni samo seljak na mislih, ampak tudi tržaški mestni mob. Kajti gradivo, kakoršno prinašajo „Piccolo“ in slični organi revolver-ske žurnalistike, — in le tje čita tržaški mob, — gotovo ni tako prikrojeno, da bi moglo blažiti srca in vnemati jih za ideale, da bi širilo čitatelju obzorje in ga dvignilo na ono vzvišeno stališče, ki jedino le prepričanje, pravo srčno prepričanje določuje smer delovanja obči blagor hotečemu in želečemu možu. Iz vsake vrstice italijanskega novinarstva zija v nas pogubna tendencija, vzbujati zlobna čutja, vnemati strastij in sistematično udušiti srca blažilna verska čustva. Zatorej na to stran ne iščimo omike in moralnih načel, kajti tu vidimo strašno vzdignjenost, ki je prava naravna hči tistega modernega laži-liberalizma, kateremu velja vodilno načelo: „živi dobro, sredstva v to pa vzemi, kjer jih dobiš; — ako tudi sobrat tvoj poleg tega gladi pogine, nič ne dé!“

Pri nas vidimo v kmetih celo vrsto bralnih društev, kmečkih posojilnic, družbo sv. Mohora s svojimi nad 40 tisoči članov; dalje vidimo, kako se po vaseh vadijo umetnemu, človeško nprav blažecem petju, žuljavih rok in ogorelih lic nastopajo kot deklamatorji in igralci, kako se postavni moške zanimajo za javne zadeve naše — vse te istine so glasne priče naravnega intelekta in nadarjenosti našega napredu-

jočega ljudstva, dokaz napredujoče politične zrelosti.

Seveda nečemo trditi, da bi bil ves narod naš tak, toda število onih, ki so taki, vekša se polagoma a stalno dan na dan; ljudstvo naše se vidno boljša. In italijanski seljak? Pri njem pač ni sledu o vseh teh svojstvih, nima ti niti pojma o bralnem društvu, časopis mu je nepoznana stvar, nepoznane so mu narodno vzgojo pospešujoče veselice, kakoršne se dan na dan vrše po slovenskih čitalnicah v mestih in na deželi; o javnih zadevah se mu niti ne sanja, na volišče pa gre, ker dobi tam navadno — dobro kosilo, kar nam je nedavno brez ovinkov priznal nekov Italijan, govoreč o bodočih volitvah v deželni zbor, češ: V Puljski okolici ne bode (Slovani) nikdar zmagali, ker naši pridejo vsi do zadnjega, kajti mi imamo denar.

Govoriti nam je še o takozvanej inteligenciji. Motreč to inteligencijo, vidimo zgolj pobeljene grobove. Izvemši par mož, ki so se res kaj učili, ne vidimo drugega, nego nečimerno puhlost, duševno indolenco, kakoršne bi zastoj iskali mej boljšimi stanovi družih narodov. Nedostatnost prave izobrazbe je tudi vzrok, da bijejo vedno ob svoj žep, kakor kmetaki bahač in da misle, da sta cilinder na glavi in rokavica na roki prava in jedina znaka dušne veličine in da je zasramovanje cerkve in njenih obredov neizogibni atribut liberalnega mišljenja. In če tak človek še o vsakej priliki kaže primerno mero — ne spoštovanja do države naše, ne potem se pa vidi sam sebi in dragim sodrugom njegovim cel mož, „ein Ritter ohne Furcht und Tadel“.

To so zatorej tisti ljudje, ki hočejo biti naši vzgojitelji, katerih vzglede naj bi mi posnemali. Ne, ne gospoda, kolikor bolj raste naša samozavest, tem manj nam imponujete. Isterski Slovan jel je spoznavati in — primerno ceniti vašo vrednost in čas je blizu, ko bode pri njem le toliko veljali, kolikor ste v resnici vredni — in ne za las več.

Mimogredé hočemo omeniti še drugega argumenta naših nasprotnikov: in ta je njihov polni žep. Denimo — kar pa nikakor ne pripoznamo — da res odgovarja način, kakor oni razvrščajo številke o bremenih in posestniških razmerah, faktičnim odnošajem, imajo li radi tega pravico kratiti pravo drugih; jeli znabiti potrebnež suženj sitega, postane li pravica krivica radi tega, ker je slučajno na strani reveža; odgovarja li liberalnim načelom, ako zahtevamo, da naj se kdo odpove rodu svojemu, da naj bo izdajca samo zato, ker je rod ta siromak? Državljan je državljan, bodi si siromak ali bogatin, drž. osnovne postavne so iste za jednega in drugega. Kako nekako pravi pesnik naš: z ljubeznijo do domovine je tako, kakor z ljubeznijo otroka do matere. Otroka ne vpraša, jeli mati lepa ali grda, bogata ali uboga; ljubi jo . . . zakaj? sam ne ve, ljubi jo, ker natorni zakon to zahteva. In to sveto čustvo, ljubav do domovine, hočete iztrgati iz naših src?! Nikdar, nikoli! Ljubiti hočemo rod svoj, naj je uže revež ali bogatin, ljubiti ga hočemo, ker natorni zakon tako zahteva; pravo njegovo zahtevamo, ker zakoni ne poznajo razločka mej gospodo in kmetom! C—t—č.

## Židovstvo v Trstu.

(Konec.)

Še drug poseben pojav židovstva nahajamo v Trstu, katerega ne nahajamo drugod.

Znano je, da je krivonosce nad vse koristoloven in interesovan o vsakej priliki. Ne stori ti koraka, ako uže naprej ne ve, da mu prinese dobička in koristi. Najdeš ga zategadelj navadno povsod, kjer se je nadejati denarja. V druge stvari, politične, socialne ali kake druge npravi se Žid navadno ne meša, ako je prepričan, da se iz te moke ne more upati mastnih dobičkov.

## PODLISTEK.

### Štiri dnevi.

Ruski spisal Vsevolod M. Garšin, preložil Ivan Hafner.

(Dalje.)

Ležim z zakritimi očmi, akoprav sem se uže davno vzbudil. Ne morem odpreti oči, ker čutim solčni svet; ako odprem oči, bode me rezal. In bolje se ne merem obrniti . . . Včeraj (zdi se mi, da je bilo včeraj?) bil sem ranjen; prešlo je štiriindvajset ur, preide jih še štiriindvajset, jaz umrem. Vse jedno. Bolje se ne morem obrniti, naj bode telo nepremično. Kako bi bilo dobro ustaviti tudi delovanje mozga; a tega ni mogoče zadržati. Misli, spomini podé se poglavi. Sicer pa vse to ne bode trajalo dolgo, kmalu bode vsemu konec. Le v časnikih ostane nekoliko vrst, da so bile izgube naše neznatne: ranjenih je toliko; ubit je prostak prostovoljec — Ivanov. Ne, še rodbinskega imena ne bodo zapisali; rečeno bodo le: ubit je eden. Joden prostak, kakor tisti psiček . . .

Cela slika jarko vstaja v moji domišljiji. To je bilo uže davno; sicer pa vse, vse moje življenje, o no življenje, ko še nisem tu ležal s prebitima nogama, mi ni prišla ta slika v spomin. Bilo je uže tako davno . . . Šel sem po ulici, tolpa ljudstva ustavila me je. Tolpa stoji in molče gleda na nekaj belkastega, okrvavljenega, žalobno cvilečega. To bil je majhen, lep psiček; železnični vagon ga je bil povozil. Živalica umira, kakor sedaj jaz. Nek hišni čuvaj prerije se skozi množico, vzame psička in ga odnese. Tolpa se razide.

Odnese li tudi mene kdo? Ne, leži in umiraj. A kako lepo je življenje . . . Takrat, oni dan, ko se je zgodila nesreča psičku, bil sem srečen. Živel sem v nekaki opojnosti in bilo je tudi od česa! Vi spomini, ne mučite me, ostavite me! Prejšnja sreča, sedanje muke . . . da bi vsaj ostale samo muke, da bi me ne mučili tudi spomini, kateri nehoti prouzročujejo primerjanje. Ah, nemir, nemir! Ti si hujši kakor rane!

Postaja vroče. Solnce žge. Odprem

oči, vidim isto grmovje, isto nebo, samo pri dnevnem svitu. A glej, tu je moj sošed. Da, to je Turek, truplo. Kako velik je! Spoznajem ga: to je baš tisti . . .

Pred menoj leži od mene ubit človek. Zakaj sem ga ubil?

On leži tu mrtev, okrvavljen. Zakaj ga je osoda prignala semkaj? Kdo je on? Morebiti ima tudi on, kakor jaz, staro mater. Mnogo večerov bode sedela pri vratih svoje uboge izbice ter gledala na daljni sever: ne prihaja li nje edini sin, nje tolažba in reditelj?

In jaz? I jaz tudi . . . Jaz bi celo menjal z njim. Kako je srečen: ne sliši ničesa, ne čuti ni bóli od ran, ni smrtne strahu, ni žeje. Bodalo šlo mu je naravnost v srce . . . Glej na monturi je velika luknja, okrog nje kri. To storil sem — jaz!

Jaz nisem hotel tega. Jaz nisem hotel zla nikomu, ko sem šel borit se. Misel o tem, da bode i meni ubijati ljudi, ni mi nikdar prišla v glavo. Predstavljal sem si le, kako bodem stavljal svoje prsi krog-ljam. In šel sem.

No in kaj? Butec, butec! A ta nesrečni fellah\*) (na njem je egiptska montura) — kriv je še manj. Predno so jih, kakor slaniče v sod, posadili na parobrod in odpeljali v Carigrad, on ni ničesa ališal ni o Rusiji ni o Bolgariji. Velelo se mu je iti in šel je. Ako bi ne bil šel, začeli bi ga bti s palicami, ali pa morebiti bi kak paša vsadil v njega kroglo iz revolverja. Hodil je dolgo, težavno pot od Stambula do Ruščuka. Mi smo napali, on se je branil. No videč, da mi, strašni ljudje, ne boječ se njegove patentovane angleške puške, lazimo in lezemo vedno naprej, obšel ga je strah. Ko hoče ubožati, priskoči nek majhen človek, katerega bi bil lahko ubil z jednim udarcem svoje črne pesti — in porine mu bodalo v srce! Česa je on kriv?

In česa sem kriv jaz, akoprav sem ga ubil? Česa sem kriv? . . . Zakaj me muči žeja? Žeja! Kdo ve, kaj pomeni ta beseda! Celo takrat, ko smo hodili po Rumeniji, delajoč ob strašni, štirideset-

\*) Fellah — turški kmet, vojak.



Le redkokedaj ga zatorej nahajamo sploh tam, kjer ni opravila z novci. Rajše se ti vtika pa v mestno in deželno upravo, kajti, tu mu je lahko česa pridobiti. Ako ne družega, vsaj mastno mesto za kacega svojega ljubljence ali celo sinka. Ni čuda, da se tudi tu pri nas kaj rad briga za občinske zadeve ter si na vse kripnje pomaga do sedežev v mestni in deželni zbor, kajti tu mu je potem lahko riti in delovati v korist svojemu rodu.

Tržaško prebivalstvo pa pušča, da mu Židje kvarijo vero in moralo ter duševno moré njegovo mladino. Židovi so vedeli tudi dobiti v svoje klešče faktor, ki vsekako vodi tržaško občinstvo, namreč — časnikarstvo. In uprav zadnje jelo je zagovarjati velikojudovske ideje ter braniti svoje gospodarje pred mogočimi napadi občinstva.

Kako interesovani so tržaški židovi, videli smo zadnjič, ko je brezčutni agent za braziljsko vladu v Ameriki nakupil tudi evropskih belih sužnjov, da jih proda za velik dobiček preko morja. Tržaški Židovi, nezadovoljni z ogromnimi dobički, ki jih trgajo iz žepov tržaškega ubozega delavca in obrtnika, v svojej pohlepnosti po denarju jeli so celo kupčevati z človeškim mesom.

V Trstu res zeló nazadujemo v tem obziru. Kar opazujemo kot posebnost tržaških Židov, to je tendenca k somišljenosti v političnem obziru z ostalimi prebivalci katoliške vere.

Ako bi Lahonu njegovo rudeče prepričanje ne donášalo gotovega dobička ter bi od tega ne žel velicij korist, gotovo bi se ne brigal za takozvano občinsko-politično obzorje. Pustil bi občinske stvari ter se prijel bolje svojih domačih.

Ali raznim lažnjivim doktorjem in odvetnikom njih politično prepričanje donáša lepih krajcerjev in cekinov. Naravno je, da so se tržaški židovi tesno oprijeli lahonske stranke, dobro vedoč, da se jim je od te nadejati dobičkov.

Žid si je prilastil kapitala v Trstu in z njim si dan na dan prilastuje tudi narodnost lahonsko. V svojej dobičkoželjnosti se je uklonil Lahonom ter se sam navzel njihovega jezika in navad. Kmalu je pa prišel do posebne veljave ter se vedel vspneti gospodovalcem in sedaj isti Lahoni plešejo, kakor jim Židovi godejo.

Trst je pač v semitizmu zelo napredoval; tu so židje našli ugodnih tal ter si vedeli pridobiti posebno veljavo. Neznatno je skoraj njih število mej družimi mestjani, ali moč, ki so jo razvili, je krepka in dobro ukorenjena. Uže sedaj imajo v rokah skoraj vsa lahonska glasila, skoraj ves kapital in jeli so svojo veljavo razvijati tudi v mestnej upravi.

stopni vročini, po petdeset vrst na dan, takrat nisem čutil tega, kar čutim sedaj. Ah, da bi kdo prišel!

Moj Bog! da, on ima v ogromni tej čutari izvestno vodo. A treba je priplaziti se do njega. Koliko bode to stalo! Vse jedno, priplazil se bodem.

Lezem. Nogi se vlečeti, oslabei roki jedva premikati nepremično telo. Do trupla sta dva sežnja, a zame je to več — ne več, ampak huje — kakor deset vrst. A vender, treba je priti tje. Grlo gori, žgè kakor ogenj. Pa saj umreš brez vode preje. Vender, morebiti...

In lezel sem dalje. Nogi se zavirati ob zemljo in vsak premakljaj izzove nestrpno bol. Kričim, kričim, vpijem, a vender lezem dalje. Konečno sem tu. Glej čutara... v njej je voda in koliko! zdi se več ko pol čutare. O! vodo mi je vleči dolgo... do smrti!

Ti rešuješ mene, moja žrtva. Začnem odvezavati čutaro, oprši se na jeden komolec in naenkrat, izgubivši ravnovesje, padem z obrazom na prsi svojega rešitelja. Od njegovega trupla pa je uže vstal silen smrad. — —

(Dalje prih.)

Kdor veruje v moč žurnalistika ter je zadnje dni bral lahonska tukajšnja glasila — bode pač prorokoval Trstu slabo prihodnost, uvidevši pogibelj, ki mu preti od te strani.

Ako bomo tako nadaljevali, Trst pač postane sčasoma prestolnica Židov. — Videant consules! „L.“

## GOVOR

narodnega zastupnika dr. Dinka Vitezića, izrečen u sjednici carevinskoga vieća dne 28. febrara 1889. prigodom generalne razprave o proračunu za god. 1889.

(Konac).

Još mi valja spomenuti, da nije do sada žalibože od strane ministarstva trgovine u jezikovnom pogledu ništa određeno, bar ne za Primorje obzirom na podređeno mu činovništvo, te da bi bilo radi toga željeti, da učini kano i druga i ovo ministarstvo slične odredbe. Ovo postupanje, očito proti temeljnim zakonom od strane političkih oblasti, bijaše iztaknuto u mom govoru već dne 14. marča 1884. kad no se potužih osobito na kotarsko glavarstvo u Voloskom.

No na čelu ove oblasti stoji još uvijek onaj isti činovnik, a kako čujem, dobio je on poslije onog mog govora pohvalni dekret od namjestništva. Bar toliko je ustanovljeno, da se je tim hvalisao. Ja dvojim pako, da je to istinito — dapače ufam se, da to nije istina, jer kad bi tomu tako bilo, tada bi to bilo za nas zastupnike — ja u istinu neznam, koju da upotriebim rieč, da takav čin ožigošem.

Da nije moguće redovito uredovno postupanje kod takovih odnošaja, jest jasno; u tom pogledu neka mi bude dozvoljeno spomenuti ovdje jedan slučaj, koji se je dogodio upravo u ovom kotarskom glavarstvu.

Izborna komisija trgovačko-obrtničke komore u Rovinju upravila je na načelnika u Podgradu talijansku molbu, da objavi oglas o izboru članova trgovačke komore, koji bijaše također u talijanskom jeziku sastavljen, da oglasi ujedno izbornu listu, te da o tom izvesti komisiju. Moram pako unaprijed kazati, da u obćini Podgrad sami Slovenci stanuju, te da osim dvojice il trojice činovnika, koji su tamo u službi kod kotarskog suda i poreznog ureda, negovori nitko talijanski.

Zastup. dr. Vergottini: To nije istina!

Zast. dr. Vitezić: Naznačite mi osobe! U Podgradu neima niti jednoga Talijana.

Zastup. dr. Vergottini: To nije istina!

Zastup. dr. Vitezić: Molim Vas ako imate štogod kazati, zaposrite kasnije rieč.

Zastup. dr. vitez Tonkli: Nikakvih razgovora!

Podpredsjednik (davši znak zvonceom): Molim, da se govornika neprekida. —

Zast. dr. Vitezić (nastavljajuć): U Podgradu neima dakle osim par činovnika, koji su tamo u službi, niti jedne jedine osobe, koja razumije talijanski. Rečeni oglas imao se talijanski objaviti. Načelnik, koji također nezna talijanski kano ni obćinski savjetnici, pošalje dopis na izbornu komisiju u Rovinj sa molbom, da se oglas u jedan od slavenskih zemaljskih jezika, u hrvatski naime ili slovenski prevede, da se ga tako uzmogne objelodaniti, pošto nezna nitko od stanovnika talijanski.

Što je na to učinila izborna komisija? Poslala je sve spise kotarskomu glavarstvu, a kotarski kapetan dao je dopisom od dne 15. marča prošle godine načelniku nalog, da izvrši oglašenje, te da ga odmah izvesti čim to izvede, inače da će platiti globu od 20 for. U tom položaju nepresta načelniku drugo, nego da dađe velikim troškom prevesti oglas iz talijanskoga u slovenski jezik i tada da objavi oglas. On izvesti o tom kotarskoga kapetana, no prosvjedova ujedno što nebijaše prevoda, dočim bi morala trgovačko-obrtnička komora u Rovinju, koja postoji za svu Istru, svoje oglase u svih zemaljskih jezicah izdavati. Što je sada učinio kotarski kapetan? Poslao je spise iznova načelniku sa zahtjevom i sa ponovnom grožnjom na globu od 20 for., da se oglas objavi u talijanskom jeziku, u jeziku, kojeg kao što sam jurve kazao, nitko od stanovnika nepoznađe.

Zastup. dr. Vergottini: To nije istina! (Čujte! čujte! na desnici).

Zast. dr. Vitezić: Načelnik, komu nije sada drugo preostalo nego podvrći se, upravo je ujedno pritužbu na namjestništvo. Pošto je pako namjestništvo naredbu kotarskoga kapetana potvrdilo, uloži načelnik utok na ministarstvo, no namjestništvo neodaša utoka pridržav ga kod sebe (Čujte! čujte! na desnici). To je činjenica (Čujte! na desnici), koja se je dogodila pred deset mjeseci. Takove stvari dogodjaju se u Istri.

Zast. dr. Rus: Pa takovu se vladu podupire!

Zast. dr. Vitezić: Odatle možete, gospodo moja, uviditi kako rade složnimi silami ruku o ruku državne i zemaljske oblasti na to, da našu pokrajinu po želji vladajuće talijanske stranke posve potalijane. Oni su žalibože već do sada postigli najbolji uspjeh, jer, kao što sam to drugom prigodom brojkami i statističkim podatci dokazao, talijanski življ napreduje u Istri silno, dočim se potiskava Slavene sve to jače natrag. Moram jošte spomenuti, da je slučaj, što sam ga prije naveo, bio predmetom interpelacije u zadnjem saborskom zasjedanju, te da bijaše ta interpelacija od sada već pokojnoga saborskoga predsjednika dra. Vidulicha zaustavljena, nipošto pako vladi izručena; kako se je to dogodilo, pridržajem si kasnije razjasniti. Kod takova stanja stvari, da ta interpelacija nebijaše na pravo mjesto odasлана, da načelnikov utok nije stigao na ministarstvo, želio sam doznati od gospodina ministra predsjednika, koje li stanovište zauzimlje središnja vlada napram takovomu postupanju, te kakovo li goji o tom mnijenje.

Kad postoje pako takove poteškoće u pismenom obćenju izmedju oblasti i pučanstva radi neznanja slavenskih zemaljskih jezika, to bivaju te poteškoće u ustmenom obćenju još mnogo veće; jer ako činovnik nerazumije stranke, niti ona njega, tada službeni rad nemože napried, te se i događa radi toga često, da se izdaje takove naredbe, koje su bez ikakvog temelja; jer ako činovnik, koji stvar riešava, iste ne razumije, tada nemože biti naravski upućen, te tako bude i riešitba neosnovana. Prijatelj neki pripoviedao mi o činovniku, koji pripada k najsvjestitijim, koji mu je rekao: ja bi narodu rado pomogao, ja bi ga podučio i nastojao, da odustane od daljnjih koraka, no buduć, da nepoznam njegovog jezika, nemogu toga učiniti. (Čujte! na desnici).

U istinu čudnovato jest i žalostno kad šalju više oblasti činovnike na takova mjesta, gdje se govori jezik, kojeg oni nepoznaju. To se bar protivi temeljnim načelom redovite uprave.

Takovo stanje postoji u političkom kotaru Volosko, a još žalostnije jest ono u kotaru Lošinja. Tuj bijaše imenovan kotarski kapetan, koji nezna niti rieči hrvatski (Čujte! čujte! na desnici). — Zastupnik dr. Vašaty: baš kao i kod nas! a skoro svi stanovnici onog političkog kotara jesu sami Hrvati (Čujte! čujte! na desnici). Njegovim pomoćnikom jest komesar, koji, premda je po rodu tvrd Slovenac ali ide žalibože ruku o ruku s najvratrenijimi irendentisti (Zastupnik Klun: Nije Slaven!), koji vodi rat proti svim Slavenom, osobito proti svećenstvu, koje neće da zataji narodnu čut, te koje on na sve moguće načine proganja. Tamo se dogodjaju stvari...

Zastup. dr. Vergottini: Ta sumnjičenja jesu veoma plemenita!

Zastupnik dr. Vitezić: Jezik za zube!

(Živahni i trajni uzkllici negodovanja u kući; vika: to je nečuven glas u parlamentu! — Sramota! To je sablazan, nespada u parlamenat! Trajni nemir i živahno gibanje u cijloj kući).

Zastup. dr. Menger: Nedoovolite dalje govoriti, on je uvriedio kuću.

(Neprestan nemir. — Podpredsjednik zvoni opetovno).

Zastupnik dr. Vitezić: On neka me neprekida neprestance!

Zastup. dr. Vergottini: Vi ste uvriedili kulturni narod!

Podpredsjednik: Pozivljem obojicu na red.

Zastupnik dr. Vitezić: Zašto me je... (Iznova prekidanje i nemir).

Podpredsjednik (zvoneći opetovno): Pozivljem jednoga i drugoga na red, te ću dignuti sjednicu bude li se i nadalje tako vladalo. (Odobranje i pleskanje rukami).

Zastupnik dr. Vergottini: Molim za oprošćenje gospodine predsjedniče, ali on je napao moju narodnost! (Neprestan, živahan nemir i gibanje).

Zastupnik dr. Vitezić: Ja branim svoju narodnost! Ovdje se radi o jednom javnom pitanju!

Zastupnik dr. Vergottini: Slobožno, ali nevriedjajte moju narodnost.

Zastupnik dr. Vitezić: Pitam Vas čim li sam uvriedio vašu narodnost, možda tim, da branim prava mojeg naroda.

(Trajni nemir i gibanje u svoj kući. Uzkllici: vanka; neka više negovori; to nije način! Vergottini nesmije neprestance prekidati! To nije ponašanje! Zastupnik dr. Vašaty: Vergottini nije za parlamenat! — Zastupnik grof Lažansky: On nesmije govoriti, on nije imao rieči!)

Podpredsjednik: Dignuti ću sjednicu. (Odobranje i pleskanje rukami).

## Politični pregled.

Notranje deželo.

Navada je, da vsako ministarstvo zahteva v katerem koli vprašanji popolno zaupanje od strani zbornice, katero zaupanje se javlja v znatni večini vladnih pristašev. Pri nas je to drugače; naše ministarstvo je hvala Bogu vzvišeno nad take malenkosti ter v svoji skromnosti v nekaterih vprašanjih ne zahteva nikake večine. Kakor lansko leto, izjavil je tudi letos grof Taaffe, da mu je ravnodušno ali mu zbornica dovoli dispozicijski fond ali mu ga pa odreče. Glasovanje o tem poglavji državnega proračuna ne smatra ekselencen niti zaupnicom niti nezaupnicom. Lansko leto mu je bila zbornica s prva odrekla dispozicijski fond ter je le pozneje, ko ga je gosposka zbornica uže dovolila, glasovala zanj. Letos je bil grof Taaffe srečnejši; dobil je koj 9 glasov večine, v katere pa treba všteti tudi štiri ministerske glase. Glasovanja se je odtegnilo nič manj nego 86 poslancev, mej posljednimi so bili tudi doglavniki kneza Liechtensteina. V razpravi o dispozicijskem fondu, kateremu grof Taaffe ne pripisuje nikake važnosti, bilo je izustenh več tehtnih govorov. V imenu velike vladne češke stranke je govoril dr. Zucker. V svojem dolgem in lepem govoru je zagovarjal češko državno pravo ter zahteval, naslanjajoč se na prestolni govor izza 1879. leta, kronanje avstrijskega cesarja češkim kraljem. Cesar je to v svojem prestolnem govoru 1879. obljubil spolniti; ves češki narod teško pričakuje, da se mu ispolni ta vroča želja. Čehi ne zahtevajo samo ceremonije kronanja, ampak tudi politične posledice tega čina; oni hočejo, da se jim povrne zgodovinsko državno pravo, da se da deželam sv. Vavlaava samouprava, a češkemu zboru vpliv in veljavo, ki mu gre. Neence je ta govor posebno zbedel; doslej so bili vajeni čuti to zahtevo samo iz ust mladodeških poslancev, sedaj pa zahteva to eden prvakov staročeškega kluba. „Neue Fr. Pr.“ polemizuje proti dr. Zuckerju ter pravi, da gospod poslanec ni dobro premislil, kaj zahteva. Omerjeni list pravi, da kodor hoče doseči češko državno pravo, mora uničiti prej avstrijsko, češ da eno drugo izključuje. Ako hočejo pa Čehi res doseči to, pojde jim težje nego mislijo, kajti v to svrhu treba revizije ustave, in v tem bode imela tudi nemška opozicija važno besedo! Od strani opozicije je posebno ostro napadal g. Schaup sedanjo vladu. Rekel je, da je ministerski predsednik sam izjavil, da ni mogoče nikogar sprijazniti s komur drugim, ako sam ne mara; nespametno je torej, da si je sedanja vlada izbrala načelo miru in sprave mej narodi. To je popolnoma napačno in pomeni samo, da se je grof Taaffe sprijaznil z nekimi državnozbornskimi skupinami, a to ne znači miru in sprave mej narodi.

V o g e r s k e m državnem zboru vrši se še vedno razprava o vojnem zakonu. Na dnevnem redu sta §§ 24 in 25. Oglasilo se je toliko govornikov, da ne bode še z lepa konca. Ves prepir vrti se vedno o jeziku vojske. Vlada bi rada priznala nemščino armadnim jezikom, opozicija se temu ustavlja. Zadnjič je govoril posl. Eötvös



dve in pol uri o tem predmetu. Poslanci z obeh strani sezali so mu v besedo ter si mejebojno metali razžalivke in psovke v obraz. Ko pove govornik kaj, kar je opoziciji nevšeč, kriči „hoch“, vladna večina pa: „eljen!“ Ena stanka skuša drugo prevpiti in razprave postajajo na tak način divje in puste, da je groza. Besedo imajo skoro vedno opozicijonanci; ko si drugače ne vedo pomagati; delajo slabe dovtipke. Tako je zaklical te dni opozicijonalec baron Kaas, ki zna dobro nemški, ugledavši vstopajočega ministra-predsednika: „das minister-president kommt“. Na to udari vsa zbornica v smeh. In tako se godi vedno. Prepirajo se brez konca in kraja, naposled bode pa kakor po navadi: mnogo kokodanja, a malo jaje. Narod se zabava čitajoč poročila iz državnega zbora in — plačujo! —

#### Vnanje deželo.

Odstopivši srbski kralj Milan izdal je proglas na srbski narod, v katerem pravi, da se je odločil izvršiti nže dolgo let gojeno željo odreči se prestolu, kateri ustopa svojemu sinu. Odreka se kroni, ker je bolan in ker je v onih letih, ko je vladal Srbijo, potrošil vse svoje moči, da se ne čuti več zmožnega stati državi na čelu. Pravi, da si je za časa svoje vlade vedno prizadeval narodu in državi koristiti, da je dosegel mnogo uspehov, da ima pa tudi neuspehe. K uspehom mu je pripomogel narod, za neuspehe prevzema sam odgovornost pred svetom in zgodovino. Bivši kralj pravi nadalje, da je za časa svoje vlade mnogokoga razžalil, da je bil pa tudi žaljen; tem odpušča, naj tudi oni njemu odpuste. Naposled pozivlje srbski narod, naj bode zvest novemu kralju Aleksandru I. in veren narodnej dinastiji Obrenovičev. Sploh pa treba reči, da ima Milan mnogo besedi, a malo pové. — Tudi regentje so izdali proglas na narod, v katerem pravijo, da ima Srbija novega kralja in novo ustavo, ter da začenja novo življenje. Obžalujejo tudi, da vladi ni bilo mogoče pregovoriti nadarjenega, mnogo izkušenega in modrega kralja, naj ostane na svojem mestu na korist države in v čast naroda (če kdo verjame, op. stavca), da pa to ni bilo mogoče. Volja kralja je odločila. Regentje pozivljejo srbski narod, naj se združi okolo prestola, na katerem sedi mladi kralj, naj mu ga ohrani neoskrunjenega. Obljubljajo tudi, da bodo izvrševali podeljeno jim kraljevo oblast v smislu postojenih zakonov. Dobro odnošaje, v katerih je živela Srbija pod kraljem Milanom, bodo varovali in skušali še izboljšati. Kakor bodo sami pošteno vršili svoje dolžnosti, zahtevali bodo tudi, da vsak spoštuje zakone ter bodo strogo postopali proti onim, ki bi se proti tem pregrešili. Proglas končava z vsklikom: „Bog živi mladega kralja srbskega! Živio Aleksander I. Živela Srbija!“ Slede podpisi: Jovan Ristić, Kosta Protić, Jovan Belimarković. Vsi listi se pečajo z odstopom kralja Milana ter presojajo ta čin z raznih stališč. Milanu očitajo, da ni imel poguma ostati na svojem mestu, kjer bi se bil lahko še vzdržal. S tem da je odstopil, pregrešil se je proti svoji dolžnosti. Drugi pravijo, da je moralo priti do tega, da je to posledica Milanovega ravnanja. Prej ali slej moral bi bil iti; bolje da je šel z lepa, nego po sili. Vsi Avstrijski listi so tega mnenja, da je položaj mej Avstrijo in Srbijo po odhodu Milanovem spremenjen. Nemcem je ime regenta Ristića porok, da bode odslej prevladal v Srbiji ruski upliv, od koder se bode širil tudi na Bolgarsko. Ruski listi zavračajo dunajske liste, ki pravijo, da je bil Milan edina podpora miru in reda na Balkanu, saj je baš on zakrivil srbsko-bolgarsko vojso. Milan sam je kriv, da se je moral ruski upliv umakniti, ker je živel v nasprotstvu s svojim narodom, na katerega želje se ni nikdar oziral. Vladal je po svoji glavi, proti volji naroda, zato bi bilo moralo pač v kratkem priti do spora. Temu se je

izognil, odstopivši sam. Radikalno ministerstvo je sestavljeno pod predsedništvom Gruiča; Tavšanović ima notranje posle. Bržkone bode srbska vojska umaljena na polovico, da se troški znižajo ter uredi državne finance. Načelo novega ministerstva, katero ves narod navdušeno pozdravlja, je štediti, da si država nekoliko opomore.

Mej K e b u r g o m in njegovim ministrom-predsednikom Stambulovom so jako napete razmere. Stambulov je knezu jako na potu, a ne more se ga iznebiti. Zadnji čas biva vedno v Plovdivu ter dohaja v Sredec samo, kadar je nujno treba. Pred nekajimi dnevi je zahteval, naj Stambulov nekoliko spremeni ministerstvo ter vsprejme nekoliko konservativcev. Stambulov mu je pa to odrekel, trdeč, da to ni treba, ker so volitve ispale v prilog vladi. Knez odvrne, da mu dohajajo tožbe, da je vlada hudo pritiskala na volilce ter izsilila večino. „To nič ne de“, odgovori Stambulov, „tako je bilo izvoljeno tudi sobranje, ki je izvolilo V a š o Visokost knezom!“

Francoska zbornica je sklenila z veliko večino preklicati oni dekret, s katerim je bil vojvoda Aumalski izgnan ter mu dovoliti, da se vrne v deželo. Posebno toplo se je potegnil zanj minister Costans rekoč, da je bil vojvoda izgnan ne kot pretendent, ampak zaradi tega, ker je pisal predsedniku republike nedostojno pismo, da se je pa v treh letih prognanstva spokoril za krivdo in da vlada ne ve, zakaj bi ne dovolila nekdanjemu vojaku povrat v svojo domovino, katero nad vse ljubi.

Te dni je slavil znani nemški vojskovodja M o l t k e 70letnico svojega službovanja. Nemški cesar ga je o tej priliki posebno odlikoval, tudi naš cesar mu je brzojavno čestital. Moltke služi sedaj uže petemu vladarju iz hiše Hohenzollerske.

Ministerska kriza v Italiji je rešena. Crispiju se je posrečilo skrpiti ministerstvo. Izbral si je kolege na levici in v središči zbornice. Italijanski listi trde, da je vse zadovoljno z novim ministerstvom, no pa čakajmo, da vidimo!

## D O P I S I.

iz Grete, 12. marca 1889. [Izv. dop.]

— Znano je uže čitateljem „Edinosti“ o „novih Barkovljanskih pevcih“, kateri so začeli pred kakim poldrugim mesecem s svojimi pevskimi vajami. Iz onih „novih Barkovljanskih pevcev“ nastane skoraj, kakor se je nadejati, pevsko društvo „Adrija“. No, o tem je uže mnogokaterim znano, a znano pač ni vsakemu, da se vrlim Barkovljanskim pevcem delajo vse le mogoče zapreke. V zelo kratkem času svojega obstanka ima Barkovljanski novi pevski zbor uže drugo stanovanje, in tudi to drugo se mu je odreklo. V hiši, kjer imajo vrli peveci svojo učilnico, odpre se v kratkem krčma, katere gospodar je Barkovljanski „slavnoznan“ Capovilla v družbi par družih, blizo enakih gospodov. Capovilla je zatorej gotovo uže storil potrebne korake, da ne bodejo Barkovljanski peveci svoje učilnice imeli tam, kjer bode on krčmaril, in kakor se sliši, pripomogel je Capovilla, da se je i prvokrat odpovedalo stanovanje Barkovljanskim pevcem. Upamo pa, da se bodejo vedeli Barkovljani ravnati po geslu: „Svoji k svojim!“ Imamo zadostno število družih narodnih krčem v Barkovljah, in misli se, da ne bode nobeden „pravi Barkovljan“ obiskoval krčme Capoville. — Nekateri Barkovljanski mladeniči, udje novega Barkovljanskega pevskega zbora, kateri delajo v raznih barkovljanskih tovarnah, dobili so od svojih gospodarjev povelje, naj no zahajajo več k narodnem petju, drugače jim delo odpovejo!!! O tem se mnogo po Barkovljah govori, in trdi se, da je vse to delo Capoville. —

Novim Barkovljanskim pevcem delajo se zatorej na vse strani vse le mogoče zapreke. In kaj je temu krivo? Capovilla vidi v Barkovljanskih novih pevcih največje svoje nasprotnike, mogoče, svoje največje „Slovenske politike“?? — No, dosedaj niso mislili Barkovljanski peveci na drugo, nego da se v narodnem petju izurijo; pozneje, ako bodejo mogli delovati pod imenom društva „Adrija“, bode jim pa geslo: „Vse za vero, dom in cesarja!“ — Svoje menenje pokazali so pa o priliki prve svoje veselice v gostilni „pri Ferlugu“ na Greti. Dvorana bila je okrašena z narodnimi in avstrijskimi, črno-rumenimi zastavami, a vmes bila je podoba Nj. Vel. cesarja in veselica se je začela s „cesarsko himno“, katero je svirala godba. Mogoče, da ni to prav Barkovljanskemu Capovilli? — Ob času Tržaške razstave, ko se je peljal presvitli naš cesar skoz Barkovlje v Miramar, napravili so Barkovljani slavolok, ter z godbo in petjem sprejeli Nj. Veličanstvo. — Zato se pa ni Capovilla brigal in enako je bilo vedno, ko so napravili Barkovljani kakopatrijotično slavnost. Mogoče torej, da ni bila patrijotčna veselica barkovljanskih pevcev Capovilli po godu in da radi tega barkovljanske pevce prezira! Ravno zato, ker hočejo sovražniki barkovljanski pevski zbor zatreti, pokazati moramo, da nas ne vstraši tujčeva sila, ter moramo v tem oziru stopiti še trdnješe na noge. Vsi udje barkovljanskega pevskega zbora so rojeni Barkovljani, Capovilla pa in drugi nasprotniki pevcev so pa zgolj tujci, kateri so si pri nas opomogli. — Smešno in žalostno bi zatorej bilo, ako bi si dali domačini od tujcev ukazovati! Baš zato, ker si nasprotniki naši prizadevajo pevski zbor ugonobiti, zbrati bi se morali vsi barkovljanski mladeniči krog novega zbora in vsih barkovljanskih veljakov naj bi bila „naloga“ nove pevce podpirati. Pokazimo, da smo še doma, da nas ni še požrla sila magistrata. Tudi naši rodoljubi iz mesta naj bi se spomnili o tej priliki Barkovljanskih novih pevcev, da jim pomagajo obuditi narodno trdnjavo, katero skušajo nasprotniki naši ugonobiti.

Iz Kanala dne 6. marca 1889. [Izv. dop.] Svet naj zve, da imamo v Kanalu cerkovnika, ki je ob enem tudi mizar in kar še največ, tudi občinski zastopnik. Kot občinskemu zastopniku mu je poveril občinski svet službo policijskega komisarja, in da bode to službo ložej opravljal, dali so mu za pomoč tudi stražnika (policaja), tako da je on prav za prav nadpolicaj.

Ta častna služba ga je naredila tako predrznega, da misli, da so mu vsi podložni, da vidi vse napake, ki se nahajajo in nenahajajo, samo to ne vidi, kar bi moral videti.

Ta mož opravlja posel policijskega komisarja prav pristransko; namen mu je le, da bi spravil v zadrego nekatere osebe, ki jih ima, po domače rečeno „na piki“. V Kanalu ni pričakovati pomoči, posebno ne od občinske strani, kjer vlada nepotizem, kakor še nikoli poprej, zato nam je sila objaviti žalostno resnico v nadeji, da se bodo višje oblasti za imenitno stvar potegnile.

Za danes omenjamo le v kratkem, da se shaja neka deklina vsaki večer s svojim ljubimcem v božjej hiši. Ako pa ne bi to zadostovalo, objavili bomo podrobnosti.

Slišali smo, da je pred. g. dekan še le zdaj to stvar zvedel, ne vemo pa, kaj je storil, da se tacemu počenjanu za naprej pride v okom.

Od g. župana, kateri deli dela posameznim občinskim zastopnikom, pa pričakujemo, da bode odzvel posel policijskega nadzorstva cerkovniku in ga dal drugemu zastopniku. Do njega, namreč do g. župana in do nekaterih mož imamo zaupanje in pričakujemo od njih brezobzirno postopanje.

## Domače vesti.

Predsedništvo polit. društva „Edinost“

poziva vse gg. odbornike, namestnike in članove veseličnega odseka k rednej seji, katere bode v nedeljo, 17. t. m. ob 10. uri d. p. v prostorih delalskega podpornega društva (Via Molin piccolo šte. 1). Dnevni red: 1. Poročilo o gmoetnem vspehu veselice dne 2. t. m. 2. Poročilo o odbitem utoku glede slovenske osnovne šole. 3. Dogovori o prihodnjih volitvah. — Ob enem se pozivljajo zaupniki onih volilnih okrajev, iz katerih nam doslej ni še stiglo poročilo o konstituiranju posameznih odsekov, da poročajo o svojem delovanju najkasneje do nedelje 17. t. m. predsedništvu političnega društva. (Trst, tiskarna Dolenc, Via Carintia št. 28).

Nj. c. kr. Visokost nadvojvodinja udovo Štefanijo obiskala sta dne 9. t. m. v gradu Miramare nadvojdnja Marija Terezija in nadvojvoda Karol Štefan. To je bil prvi obisk, katerega je sprejela cesarjeva-udova med svojim bivanjem v Miramaru.

Umrli je 7. t. m. v Volčah na Goriškem gosp. župnik Josip Golja, odličen dušni pastir in rodoljub.

Karol Deschmann (Dežman), deželni odbornik kranjski in kustos deželnega muzeja v Ljubljani, umrl je dne 11. t. m. popoldne po dolgej bolezni v 69. letu. — Politično delovanje pokojnika je dovelj znano, zadostuje zatorej omeniti, da je smrt Dežmanova hud udarec nemškutarskim krogom na Kranjskem, kajti težko jim bode najti toli navdušenega kolovodje, kakor jim je bil Dežman. Bodi mu domača zemlja lahka!

Umrli je dne 9. t. m. v Roveretu na južnem Tirolskem državni poslanec dr. Karol Bertolini pl. Monteplaneta v 62. letu svoje dobe. Pokojni stanoval je preko 20 let v Trstu ter bil splošno znan kot vnet prijatelj italijanskega jezika. Bil je predsednik društvu „Pro Patria“ od kar isto obstoji ter predsedoval zadnjemu občenemu zboru „Pro Patrie“ dne 18. novembra p. l. v Trstu. — R. i. p.

C. kr. namestništvo v Trstu potrdilo je pravila podružnice sv. Cirila in Metoda na Greti.

Družbi sv. Cirila in Metoda je poslal veliko slovenskih knjig v dar g. Anton Žgur. Isto tako jej je daroval zabavnih knjig g. Josip Sancin.

Tuji redovi. Nj. Veličanstvo cesar je dovolil, da sme tajni svetnik in deželni namestnik baron Pretis vsprejeti in nositi podeljeni mu kr. pruski red rubečega orla I. razreda in c. kr. višji finančni komisar Diego vitez Henrinquez viteški križec reda italijanske krone.

Potrjen zakon. Nj. Veličanstvo cesar potrdil je načrt zakona, katerega je izdelal dež. zbor isterski glede spremembe § 5. dež. zak. 9. julija 1863. (d. z. in drž. z. št. 12) v zadevah povračila stroškov o popravah in vzdrževanju katoliških cerkev in nabave cerkvenega orodja itd.

Mr. Suppens, čarobnik in antispiritist nastopi danes v prostorih gostilne „Re d' Ungheria“. Začetek ob 8. uri, vstopnina 30 nč. Predstave g. Suppensa so jako zanimive, zatorej preporečamo tudi našemu občinstvu, da jih ne zamudi.

Akad. društvo „Triglav“ v Gradci imelo 12. t. m. ob 8. uri zvečer v prostorih „Zum Bierjakel“ VII. redno sejo. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika. 2. Predavanje g. Krančiča. 3. Odgovor na antikritiko g. Poča. 5. Antikritika g. Koruna. 6. Slučajnosti.

Za „Sokolski dom“ daroval je znani rodoljub gospod Ivan Š a b e c v Trstu 100 gold.

Goriško županstvo je razglasilo, da bodo vsled §. 37. mestnega statuta razloženi skozi štiri o tedne od 7. t. m. naprej



v občinski pisarni imeniki volilcev za bodoče dopolnilne volitve v mestno starišinstvo.

V mariborskem volilnem okraju je bil na mesto Aussererjevo izvoljen nemški liberaler dr. Gustav Kokoschinegg, odvetnik v Gradci. Oddanih je bilo 746 glasov, od teh je dobil imenovan kandidati 709. Slovenska stranka se ni vdeležila volitve, le v Središču so narodnjaki oddali 34 glasov okrajnemu šolskemu nadzorniku Maksu Robiču.

**Romanje h. sv. Jožefa v Ricmanje.** 18. marca se odpre romanje h. čarokrasnemu svetišču, daleč znanemu sv. Jožefu. Leta 1887 in 88 je bilo neugodno vreme, dež in sneg. Letos se nadajamo mnogo romarjev od blizu, a še več od daleč. Vsak, ki ima časne težave in britkosti ter ima količkaj upanja, da ga mili Bog reši, naj se zateče na sv. kraj v Ricmanje, ne da bi pričakoval čudežev, ampak s trdnim zaupanjem, da bode njegova molitev dobro vsprejeta in o svojem času vlišana na prošnjo sv. Jožefa.

Ni nam namen opisovati umetelnosti in lepote, katere se vidijo v tej cerkvi. Vender le enega umotvora ne smemo zamolčati; tu vidiš glavni altar napravljen iz najdražjega, kaj lepega mramorja. Altarna miza je iz belega mramorja, v kojoj je jako umetno vrezana podoba sv. Jožefa na begu v Egipt. Pobožni verni pred tem krasnim relifom poklekavajo, molijo in ga poljubavajo. — Božje poti k sv. Jožefu v Ricmanje se morejo vdeležiti jako oddaljeni in tudi onemogli starci in starke ker se poslužijo vlaka, kateri se ustavlja na postaji v Ricmanjih.

**Poštna hranilnica.** Uradna okrožnica objavlja odredbo, na podlagi katere vložniki lahko po hranilnici poslujejo z avstro-ogersko banko po vseh tržiščih v monarhiji. Samo je treba „ček“ po navadi popisati in pristaviti opombo, v katerem mestu naj se denar izplača banki. Podobno posluje banka s svojimi intereseanti. Iz hranilničnega prometa posnemamo: — Meseca februarja se je vložilo 464.967krat skupaj za 52.998.231 gld.; od tega na Štajerskem 23.321krat za 2.190.847 gld., na Koroškem 6359krat za 527.758 gld., na Kranjskem 4607krat za 424.869 gld., na Primorskem 7167krat za 997.103 gld. A vrnili so 126.873krat skupaj 52.901.087 gld.; od tega pride na Štajersko 3671krat za 1.312.028 gld., na Koroško 852krat za 146.057 gld., na Kranjsko 634krat za 124.859 gld., na Primorje 2626krat za 1.096.900 gld. Od 12. januarja 1883 do konca minolega meseca se je vložilo 20.909.628krat v skupnem znesku 2.238.090.923 gld. 26 kr., a vrnilo 6.243.087krat skupaj 2.193.928.465 gld. 61 kr., preostalo je torej v hranilnici 44.162.457 gld. 68 kr. — Rentnih knjižic je v prometu 9646, in so vredne 8.573.830 gld., vložnih knjižic je 674.888, čekovnih pa 14.593; število vložnikov je narastlo za 6856 oseb. Zgubila se je knjižica za 5 gl. 50 kr. v Mislinji, in ena za 50 kr. v Novem Mestu. — Novo pošto zbiralnico dobili so kraji: Sv. Jurij na Taboru pri Celji, sv. Jurij blizu sv. Lenarta v Slovenskih gorah, Galiceja na Koroškem. — Vložnikom na zahtevanje je urad kupil in odposlal vrednostnih papirjev za 9.956.700 gl.

**Red porotnih obravnav v sedanjem zasedanju** je nastopni: 11. t. m. Beršak, in Beve, (tatvina); 12. Iv. Križman, (ubojstvo in težko telesno poškodovanje); 13. Ivan Mihelič in Anton Tabor (hudodelstvo proti pravosti; obravnava vrši se tajno); 14. Ivan Dušica, (goljufija); 15. Aleksander Franko, (ubojstvo); 16. Elij Treves, (žaljenje časti po tiskovinah); 18. Jakob Petean (zloraba službene oblasti; obravnava traja dva dni); 20. Ivan Mocatelli, (težko telesno poškodovanje); 21. Gerazin Lamarin, (goljufija in prestopke krive prijave); 22. Karol Smerdu, (ubojstvo). Zatem

bodo menda še tri obravnave, katere pa niso še določene.

**Porotne obravnave.** Dne 11. t. m. ob 9. uri d. p. začelo je prvo letošnje porotno zasedanje. Obtoženi ste bile Josipina Beršak iz Avberja tatvine in Ivana Beve iz Sežane udeležitve tatvine. Beršak je namreč pokradla bivšemu svojemu gospodarju, g. Vinc. Makaleju perila, katero ceni oškodovani na 3000 gl.; Beve jo je k tatvini zapeljal. Ukradene predmete ocenili so veščaki na gld. 207.28 in zato je porotniki spoznali obtoženki krive tatvine, odnosno udeležitve tatvine, s 7 proti 5 glasovi, z dodatkom, da je povzročena škoda izpod 300 gl. Vsed tega bila je Josipina Beršak obsojena na 8 in Ivana Beve na 9 mesecev ječe.

**Požar.** Dne 10. t. m. nastal je ogenj v hiši št. 65 ulice Giuliani v odsotnosti domačinov. Gasilci so ulomili vrata ter zadušili plamen. Pogorelo je skoraj vse pohištvo. Ogenj je nastal vsled tega, ker je stala poleg slamnika posoda z žerjavico.

**Poskušeno samoubojstvo.** 34letni javni sluga Miroslav Babič skočil je dne 11. t. m. ob 8. uri zjutraj iz okna svojega stanovanja v I. nastropju hiše št. 1, ulica Brainich, ali — pravo čudo — poškodoval se je le neizdatno na desni strani prsij. — Nagiba poskušemu samoubojstvu ne vemo.

**Samoubojstvo.** 54letni trgovec Ahil Carbonetti ustrelil se je dne 11. t. m. na pokopališču pri sv. Ani iz revolverja v usta ter obležal takoj mrtev. Predno je izvel svoj sklep, pisal je pismo svoji rodbini, v katerem jej naznanja, da ne mara več živeti, toda pismo je stiglo dotičnim uže prekasno v roke. — Pri samoubojalcu našli so pisma, v katerih navaja, da so ga gnali v smrt hudobnost ljudij, nesreča v rodbini in bolezni. Svojo rodbino priporoča javnemu usmiljenju.

**Nečloveška mati.** Dne 8. t. m. prišlo je redarstvo 18letno Amalijo Siega, stanujočo pri svojem očetu h. št. 4 Vicolo S. Vito. Siega porodila je namreč 5. t. m. popoldne dete ženskega spola, katero je baje takoj po porodu zadavila. Truplo novorojenke našlo se je res dne 8. t. m. skrito pod stopnicami ter so je odpravili v mrtvašnico pri sv. Justu, kjer se je raparalo.

## Gospodarske in trgovinske stvari.

### Požlahtnjevanje ukoreninjenih trt.

Ako hočeš enoletne ukoreninjene trte (rezanice ali količe) požlahtniti, bodeš imel prav dober uspeh, ako se bodeš ravnal po teh le navodih:

1. Ukoreninjene trte izkoplji iz zemlje, predno se omužijo.
2. Požlahtni jih s svežimi cepiči ali pa s takimi, ki so bili v kleti prav dobro shranjeni po zimi. Najbolje je požlahtnjavati z nakladom po angleškem načinu. (To cepljenje je natančno popisano v R. Dolenčevi knjigi: „Navod, kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami“).
3. Požlahtnjenim trtam prikrajšaj koreninice in postavi jih v butarice zvezane po 100 in 100 na vlažen pesek v klet.
4. Cepilence vsadi potem v trtnico še-le, kadar so trte po vinogradih uže pognale.
5. Sadi v trtnici toliko globoko, da le najvišji popek cepičev gleda iz zemlje.
6. Po leti poreži vse korenine, ki so morda pognale iz cepiča.

Ako paziš na vse to, imel bodeš prav dober uspeh. Vse te reči so malenkostne in razumijo se same ob sebi, a vendar, če pozabiš ene, uže se ti je bati neuspeha. „Novice“.

### Deset zapovedi poljedelcem.

1. Sejte in sadite le to, kar se najbolj prilaga podnebjju in legi; vašega kraja in njivi, katero obdelujete; potem ste si

gotovi dobrega pridelka in največjega dobička, ki vam ga more donášati polje.

2. Seme morate sejati le zdravo, težko kaljivo in dobro očiščeno, tudi je morate večkrat premenjati; potem bode setev bogato plenjala in obvarovana bode mnogovrstnih bolezni in uim.

3. Ne sejte in ne sadite zmerom iste reči na isti njivi, temveč menjavajte žito, okopavino, klajo in druge rastline; potem le použiva zemlja enakomerno gnoj in njivi se enostransko ne izpije rodovitnost.

4. Na nepodelan (frišen) gnoj ne sejte in ne sadite ničesar, potem ne boste plevala imeli na njivi, in gnoj se bode lahko razkrojil pod zemljo ter setvi dajal dobro popravljenega živeža.

5. Ne skoparite s preoranjem in okopavanjem, da postane njiva rahla in da morejo zemljo prešiniti zrak, dež, gorkota in mraz; tako obdelana zemlja pospešuje rast sejanih rastlin.

6. Ne zamujajte o pravem času setve, da ne bodete škode trpeli s pičlimi pridelki.

7. Seme spravite, kakor treba, bolj ali manj globoko pod zemljo, kadar pa je rastlina začela kaliti, oskrbuje jo marljivo; to ji pospešuje rast in zagotavlja njivi dober pridelek.

8. Ne zamujajte ob pravem času žeti, da ne bodete škode trpeli po manjšem ali slabšem pridelku.

9. To, kar ste pridelali, skrbno pospravite in shranite, da se vam pridelek ne pokvari, predno ga začnete rabiti.

10. Ne zabite, da njiva po vsakem pridelku izgubi redilnih snovi in da jej morate povrniti z gnojenjem, kar ste jej vzeli; le potem ostane leto za letom rodovitna, in vi in vaši otroci bodeste veseli njenih pridelkov. (Kmetovale.)

### Razpošiljanje svežih rib.

Vse sveže ribe, katere hočemo razposlati, naj se pripravijo in iztrebijo, drobovje se mora odstraniti, notranje pa dobro očediti. Čeprav se ribe sveže odpošljejo, se na dolgem potu v daljne kraje led raztaja in čreva se najprej izpridijo. In to je krivo, da začne riba tako hitro gniti. Potem se koščice zrahljajo in ribe postanejo mehke. Na kraju, kjer leži drob, je meso najbolj pokvarjeno, med tem ko ostane del pri repu zdrav in vžiten. To se prepreči, če se ribe iztrebijo, precej ko se vjamejo, ali vsaj predno se odpošljejo. Drobovje je vedno škodljivo in brez prida. Marsikatera riba bi bila izvrstna za rabo, ko bi jo bili pred razpošiljanjem iztrebili. S tem odvrnilo bi se mnogo tožb, da so se ribe med potom pokvarile, ker so trikrat bolj trpežne, če se iztrebljene razpošljajo. Če naložiš n. pr. postrojev, ter jih precej razparaš, iztrebiš in izpereš, ohrani se pet do osem dni dlje kot sicer. („Domoljub“.)

### Listnica uredništva.

Gosp. I. Z. Dobropolje. Oprostite, da Vam odgovarjamo še-le sedaj, kajti pride kasneje na vrsto. Hvala lepa!

Podpisani odbor vabi vse one gospode in gospodične, kateri želijo pristopiti k dramatičnemu udeležu tržaškega „Sokola“, da se udeležijo zborovanja odnosno prve vaje v soboto 16. t. m. ob 8. uri zvečer v gornih prostorih pivarne Judtmann, Via Coronio. Na zdar!

ODBOR  
„Tržaškega Sokola“.

## POZIV.

Podpisani je pooblaščen po mnogih udi delalskega podpornega društva, da vabi č. gg. članove na volilni shod odnosno dogovor, kateri bode v nedeljo, 17. t. m. ob 6. uri zvečer v prostorih delalskega podpornega društva.

V Trstu 13. marca 1889.

F. Primožič.

## Na razprodaj

je 16 sodičev mineralnega olja, za žage mline in vsakovrstne stroje po prav nizkej ceni. — 2—3

Natančneje izve se pri uredništvu — „Edinosti“.

## Prodaja sadnih dreves.

Komad:

Jabelka, visoka in najbolj vrste 30—35 kr.  
Hruške visoke in pol visoke 40—50 kr.  
Breskve, marelice in ringlote 20—35 kr.  
Trte raznih vrst 100 komadov — 35 kr.  
Jajca za lego, 14 plemen najboljših kokoš . . . . . — 15 kr.

Josip Stiegler,  
grofa Coroninija upravitelj.  
2—3 Št. Peter pri Gorici.

## Brnsko sukno

za elegantno pomladansko ali poletno obleko

v odrezkih po m. 3-10, to je 4 dunajske vatije

vsak kupon za  
gld. 4.30 iz fine  
gld. 6 iz finejše  
gld. 7.75 iz jako fine  
gld. 10.50 iz najfinejše

pristine ovčje volne

kakor tudi sukno za površnje suknje, česljano sukno, prepletano z svilu, polstno valjano sukno, sukno za livreje, tkanine iz niti, katere se daje prati, fino in najfinejše črno sukno za salon obleke itd. itd. poži ja proti povzetju iznosa realna in solidna, jako dobro posnana

tovarniška zaloga sukna

SIEGEL IMHOF  
v Brnu (Brann).

Izjava! Vsa kupen je dolg 3-10 m. in širok 138

cm., torej zadostuje popolnoma za kompletno obleko za gospode.

Tudi se daje kolikor metrov se želi Jamči se, da se odpošlje natančno blago po izbranem vzorcu.

Uzorec zastoj in franko. 6—30

## Najvišjo rento

in najlepše cvetlice vzgoji si vsak lastnik vrta, kateri vpohtrebljava za svoj vrt potrebna semena in rastline iz podpisane gozdarne trgovine semen. Nov velik, bogato ilustriran obširen in razgleden glavni katalog je dotiskan ter se pošilja na zahtevanje zastoj in brez stroškov.

**Praktično vrtnarsko društvo**  
na Bavarskem,  
Frauendorf, Post Vilshofen i. B.  
Drevesnice, trgovina s semeni, umeteljno in trgovinsko vrtnarstvo.

## Korenina peteršiljeva

„Slava Frauendorfska“

z dvostroko kodrastim, polnim listjem. Tu poleg naslikani peteršilj je koristna rastlina dvojne vrednosti. Daje izvrstno in odlično, fino kodrasto, polno listje, poleg tega prenaša oster mraz bolje, kakor rezilji et šilji ter poganja v kleti in zabojih vzgojen obilo listja, prijetnega, krepkega ukusa za garniranje jedil. Da se ta novost brzo širi, dobe naročniki lista „vereinigter Frauendorfer Blätter“ (Frauendorf, Post Vilshofen i. B.) vsak po jedno možno porcijo zastoj; naročnikom pa se daje porcija po 30 nč. 1—3

## Riunione Adriatica di Sicurtà

v Trstu.

Zavaruje proti požarom, provozu po suhem, rekah in morju, proti toči, na življenje vseh kombinacijah

Glavnica in rezerva društva dne 31. decembra 1883

Glavnica društva gld. 3.300.000

Reservni fond od dobičkov 536.622.02

Posebna rezerva dobičkov od 150.000—

zavarovanja na življenje

Rezervni fond za podjete na 161.500—

premikanja vrednostnih efektov 7.342.780.36

Premijna rezerva vseh oddelkov 267.601—

Reserva za škode

V portfelju:

Premije, ki se imajo potirjati v prihodnjih letih 16.954.118.57

Skupni znesek v h škod plačanih od 1. 1838 do 1883 gld. 114.949.847.05

čanih od 1. 1838 do 1883 gld. 114.949.847.05

Urad ravnateljstva. 24—3

Via Valdirivo, št. 2 (v lastnej hiši)